

Erdő Péter

„Meddig még, Uram?”

Katekézis a 12/13. zsoltárról

Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek, a Magyar Katolikus Egyház prímása 2015. április 19-én ígéhirdetésként a 12/13. zsoltárról tartott katekézist a Magyar Pümkösi Egyház budapesti Agapé Gyülekezetének vasárnap délelőtti istentiszteletén.

Kedves testvérek!

A Zsoltárok könyvének kiadásaiban gyakran rövid címet is találunk az egyes zsoltárok előtt, tartalmi összefoglalót. A 13. zsoltár felirata néhol ez: „Meddig?“, másutt pedig, például a Szent István Társulat kiadásában: „Bizakodó könyörgés”. Valóban, 2011 nyarán, amikor Magyarország koncertet ajándékozott XVI. Benedek pápának és a vatikáni Nervi csarnokban felhangzott Liszt Ferenc muzsikája, utána a pápa megköszönte Magyarországnak ezt a művészi ajándékát, és az ott elhangzott zenedarabban is fölbukkanó szavakhoz fűzött elmélkedést — nevezetesen ahhoz a kifejezéshez, hogy „Meddig még, Uram?” (wie lange). Az ő szavaiban érezhető volt, hogy a keresztény hit, az Egyház a történelemben éppúgy, mint a választott nép, nagy terhek alatt görnyed, sok viszontagságon megy keresztül: „tűzön és vízen át vezetél, végül azonban enyhülést engedél” (Ps 65/66,12) — ahogyan az Ószövetségben olvassuk. A mai keresztényüldözések kapcsán újra és újra felmerül bennünk a kérdés, hogy miért és meddig tűri el a Mindenható ezt a megpróbáltatást? Ártatlan emberek pusztítását, egész falvak kiirtását, emberek brutális elrablását és lefejezését, csupán azért mert keresztények, mert Krisztushoz tartoznak. Húsvét előtt ökumenikus imádságban könyörögtünk az üldözött keresztényekért és adtunk hálát a vértanúk hűségéért. De mindannyiunknak eszébe jutott a 13. zsoltár.

Ebben a zsoltárban négyszer is ismétlődik a kérdés, hogy „Meddig, meddig még, Uram”? Ez a négy kérdés egészen keményen hangzik, mintha a zsoltáros perlekedne, vitakozna magával az Úrral. Hát meddig kínoz még bennünket, nem a Te néped vagyunk? Az első kérdés: „Meddig feledkezel meg rólam, Uram, mindörökre?” A második kérdés: „Meddig rejtet el arcodat előlem?” Különösen is nagy kérdés ez, hiszen Isten arca, Isten arcának sugárzása a boldogság szinonimája, sőt a szabadságé is: „Ragyogtasd ránk az arcod, és szabadok leszünk.” (vö. Ps 79/80,20) Hát meddig rejtet el arcodat előlem? A har-

madik kérdés: „Meddig emészti még lelkemet a fájdalom, és szívemet a mindennapi gond?” Fájdalom is emésztheti akár a hívő ember lelkét, sokszor azért, mert a hitet mintha visszautasítaná a környezet, elutasítaná a világ. Sokszor még a szeretteink, a hozzánk közelállók is ridegen, zártan fogadják. Meddig még, meddig emészti még minket a gond? És végül a negyedik kérdés: „Meddig uralkodik még rajtam az ellenség?” Többféleképpen érthető ez. Érthető arra, amikor egy nép elnyomatásban él; érthető úgy is, hogy az ember szívében uralkodik az ellenség, küszködik azzal, hogy megtegye Isten akaratát, de újra meg újra hibázik, újra meg újra büntetést követ el, mintha más törvényszerűségek szerint élne, mint amit valójában akar. Ahogyan Pál apostol mondja a Rómaiakhoz írt levélben: „...de tagjaimban más törvényt észlelek, s ez küzd értelmem törvénye ellen”. (R 7,23) De az Egyház életében is érezhetjük azt a közegellenállást, ami a történelemben újra és újra jelentkezik.

Ma is sokan, hívő emberek úgy érzik, hogy nagy kérdések ezek. 120 000 embert ölnek meg évente a világon azért, mert keresztények, sőt, az utóbbi időben még ennél is többeket. És mégsem ezzel van teli a tömegtájékoztató. Most éppen a kenyai keresztények lemészárlását övezi a világ hallgatása. Talán mulyák vagyunk, hogy nem szólunk róla? Vagy nem elég érdekesen találjuk ezt a hírt? Sokan azt is mondják: a keresztények miért olyan sértődősek, miért nem fordulnak erőteljesebben a tömegtájékoztatói eszközökhöz? Fogalmazzák meg ügyesebben, akkor majd közöljük. A valóság természetesen az, hogy kemény diszkrimináció, kemény ellenséges légkör vesz bennünket körül, például a tömegtájékoztató nagy részében is. Ez azonban nem pusztán szellemi kérdés, hiszen ha évente 120 000 embert meggyilkolnak, ez meglehetősen húsba vágó, fizikai valóság. De a zsolttárban mintha ezek a kérdések már-már szemrehányások lennének az Úr felé.

Ezért mondták a régi bölcsek a midrásban, hogy a választott nép kérdései perlekedésnek hangzanak, de az Úr megválaszol rájuk. Ő is négyyszer kérdezi meg, nem ugyanebben a zsolttárban, hanem másutt az Ószövetségben, hogy „meddig?”. Megkérdezi, szinte visszakérdez. Az egyik ilyen kérdés: „Meddig vet meg még engem ez a nép?” Ezt kérdezi a Számok könyvének (Nm) 14. fejezetében, a 11. versben. Vagy másodsor, újra a Számok könyvében: „Meddig nem hisznek még bennem?” (Nm 14,11) Megvetni Istent azt jelenti, hogy nem becsülni annyira, mint ahogyan megérdemelné. Márpedig Ő azt érdemli, hogy „teljes szívünkől, teljes lelkünkől és minden erőnkől” (Dt 6,5) szeressük Őt. Tehát ne egyszerűen az életünknek egy részét tartsuk fenn a számára, ne csupán bizonyos cselekedetekkel vagy szavakkal dicsőítsük meg Őt, hanem lényünk egészével, minden lehetőségünkkel. Ha nem ezt tesszük, ha elutasítjuk ezt, az annyi, mintha megvetnénk Őt. És az Úr tovább kérdez: „Meddig nem hisznek bennem?” Meddig nem hisszük el mindazt, amit üzen nekünk? Meddig nem hagyatkozunk rá bizalommal? A harmadik kérdés: „Meddig vonakodik még ez a nép megtartani a parancsaimat?” Ezt kérdezi a Kivonulás

könyve (Ex) 16. fejezetének 28. versében. Egyébként ez is a szeretettel függ össze. Jézus azt tanítja, „Aki szeret engem, megtartja parancsaimat” (J 14,15; 1J 5,3). Meddig vonakodunk még megtartani a parancsait? És végül a negyedik: „Meddig zúgolódik még ellenem ez a gonosz népség?” Ismét a Számok könyve 14. fejezetének 27. versében olvassuk ezt. Mert a zúgolódás is benne van, éppen az Isten felé ilyen sürgető kérdéssel fordul ember lelkében, mintha számon kérnénk tőle, hogy nem gondoskodik rólunk eléggé, nem véd minket eléggé. Hát meddig zúgolódunk még ellene, meddig nem hisszük el, hogy Ő jobban tudja, mi válik a javunkra?

A négy kétségbeesett, vagy legalábbis szorongó kérdéssel tehát Isten négy kérdése áll szemben. Ha elhanyagoljuk, az életünknek mellékes szempontjaként tekintjük Őt, akkor mit tudunk kérdezni tőle? Nagyon fontos dolog, hogy újra és újra, mint a választott nép napi imádságában, elevenítsük föl magunkban, hogy teljes szívünkben, teljes lelkünkben és minden erőnkben kell szeretni az Istent. Ez egyébként a lelkiismeretvizsgálatnak is a legjobb szempontja: teljesen szerettem őt? És akkor nagyon hamar előtűnik, nagyon hamar kibukik, hogy mi a hiányosság, mi a fogyatékoság a saját lelkünkben, az életünkben, vagy akár a közösségeinkben.

Egy másik dolog, hogy teljesen hiszünk-e benne? Követjük-e az igazságát? Egyáltalán mennyire érdekel minket a hitünk tartalma? A hit őszinte érzésének átadásán túl arra is különösen figyelniünk kell, hogy mit hiszünk. A katolikus egyházban tartalomorientált katekézistről is szoktunk beszélni. A Szentírás és a keresztény nemzedékek tanúságának legfontosabb dokumentumai megerősítenek minket abban, hogy a hitünk nem pusztán emberi filozófia, nem pusztán emberi spekuláció.

Ha nem zúgolódunk Isten ellen, hanem rábízunk magunkat, akkor a szívünkbe öröm költözik. Azért imádkozzuk a Miatyánkban mindennap, hogy „legyen meg a te akaratod”. Ha elfogadjuk az akaratát, akkor az életünk eseményei más színt kapnak. Akkor lehet, hogy amiért kétségbeesve mintegy számon kértük az Istent, ugyanazért a dologért hálát fogunk adni.

Ilyen összefüggésben áll tehát a zsolnárnak a második fele, mert megmutatja, hogy mi történik akkor, ha valóban ráhagyatkozunk az Istenre. Az első —ismét csak négy dolgot említ a zsolnár egyébként—: „Tekints rám, Uram, Istenem, és hallgass meg!” Tehát ha mi teljes szívünkben szeretjük Őt, akkor meghallgat minket, akkor meglepődünk, és csodálkozni fogunk, és teli lesz az életünk úgynevezett kis csodákkal. Mert történnek velünk olyan események, amelyekben az Ő személyes, diszkrét, szellemes válaszát ismerjük föl. Aztán: „Adj világosságot szememnek, nehogy a halálba szenderüljek!” Ez szinte messiási, titokzatos utalás. Világosságot gyűjt a szemnek. Ugye az előbb beszéltünk róla: Krisztus maga a világosság, ha az ő világosságában járunk, akkor a halálon is átvezet minket. Azután: „...ne örüljön rajtam az ellenség, hogy elestem!” Az a bizonyos ellenség, akár a belső életünk kísértései, a gonosz, vagy a világ-

ban lévő rossz, nem diadalmaskodhat a hit fölött, hiszen a hit mindennél erősebb ezen a világon: „Ki győzi le a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia?” (1J 5,5) Miért? Mert Isten működik a hit által. Ezért hát az öröm, hogy nem vagyunk olyan könnyen legyőzhetőek. Ha nap közben igyekszünk mindenben Isten akaratát tenni, akkor este, a lelkiismeret-vizsgálat során lehetnek olyan napok, amikor nem elsősorban bocsánatkérni valónk van, hanem meg tudjuk köszönni a napot az Istennek, tehát hálát tudunk adni. És ez nagy öröm. Végül pedig: „Segítséged legyen öröme szívemnek, hogy énekeljek az Úrnak!” Tehát a negyedik nagy áldás az öröm. Szeretet, öröm, békesség: itt élnek bennünk a lélek gyümölcsei. (vö. G 5,22) Ha a Lélek működik bennünk, akkor belénk költözik az öröm, és a zsoltár elején érezhető szorongást felváltja egy egészen más érzés. És ez az öröm megjelenik abban is, hogy szinte késztevést érzünk arra, hogy dicsőítsük az Istent. Imádságainkban általában a kérés van az első helyen, néha a panasz, még hálaadás is előfordul, de hogy a tiszta öröm alapján dicsőítsük őt, hogy erre megtaláljuk a szavakat és az érzéseket, ez mindennek a gyümölcse, mindennek az eredménye és az ajándéka. Tehát merjünk, tudjunk így is imádkozni!

Mindezt a belső megújulást sugározzuk magunk körül is, először családjainkhoz, barátainkhoz, és azután rajtuk keresztül az egész környező világba. Kérjük Isten segítségét és kegyelmét ahhoz a küldetésünkhöz, hogy ezt a fényességet, ezt az örömet továbbvigyük, lelkesítsük a családokat és a keresztény közösségeket. Fontos dolog ez, hiszen általunk van jelen a hit a világban, a mi hitünkön, a mi hívő életünkön kell felismernie a világnak magának, Krisztusnak a jelenlétét. Ő kíséreljen, Ő segítsen minket! Ámen.

Erdő Péter római katolikus érsek, bíboros, kánonjogász, egyetemi tanár Budapesten 1952. június 25-én született hatgyermekes értelmiségi családban. A budapesti Piarista Gimnáziumban érettségizett (1970). A teológiát az esztergomi Érseki Papnevelő Intézetben (1970–) és (1971–) a budapesti Központi Papnevelő Intézetben végezte (licenciátus: 1975; teológiai doktorátus: 1976). 1975-ben szentelte pappá Lékai László, majd 1977-ig káplán Dorogon. 1977–1980: a Lateráni Pápai Egyetemen kánonjogot tanul, kánonjogi doktorátust szerez. 1980–1986: teológiai tanár az Esztergomi Hittudományi Főiskolán, 1986–1988: a Gregoriana Pápai Egyetem megbízott tanára, 1988–2002: meghívott professzor. 1988-tól a budapesti Római Katolikus Hittudományi Akadémia (1992-től: a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara) Kánonjogi Tanszékének nyilvános rendkívüli, majd (1991–2002) nyilvános rendes (azaz tanszékvezető) tanára, 1996–1998: a Kar dékánja, 1996–2003: a Kánonjogi Posztgraduális Intézet elnöke, 1998–2003: a PPKE rektora, 2005–2015: a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökeként a PPKE nagykancellárja.

(Folytatás a 418. oldalon.)